КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Панченко С. М., Бойко В. В.

УПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

СУМИ – 2026

УДК 378.014.61:004
П16

Схвалено, рекомендовано до друку та практичного використання вченою радою Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (протокол № 2 від 29 січня 2026 року)

Рецензенти:

Пантюк М. П. – проректор з наукової роботи Дрогобицького педагогічного університету, доктор педагогічних наук, професор.

Єфремова Г. Л. – в. о. декана факультету підвищення кваліфікації та перепідготовки Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Антонченко М. О. – завідувач кафедри освітніх та інформаційних технологій Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Упорядники:

Панченко С. М. – проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи, доцент кафедри психології Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, кандидат психологічних наук, доцент.

Бойко В. В. – методист навчального відділу Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.

Панченко С. М., Бойко В. В.

П16 Упровадження цифрових інструментів у процесі становлення системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності. Методичні рекомендації / Упоряд. С. М. Панченко, В. В. Бойко. – Суми : ФОП Цьома С. П., 2026. – 72 с.

Методичні рекомендації присвячено впровадженню цифрових інструментів у процесі становлення та розвитку системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності закладів вищої освіти. У виданні розкрито нормативно-правові, теоретико-методологічні та організаційно-управлінські засади функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності в умовах цифрової трансформації освіти.

Особливу увагу приділено практичним аспектам використання цифрових рішень для моніторингу якості освітніх програм, збору та аналізу зворотного зв'язку, документування процедур забезпечення якості. Запропоновано алгоритм впровадження цифрових інструментів. Матеріали рекомендацій орієнтовані на керівників закладів вищої освіти та методистів / фахівців підрозділів забезпечення якості, гарантів освітніх програм, науково-педагогічних працівників.

УДК 378.014.61:004

© Панченко С. М., Бойко В.В., 2026
© ФОП Цьома С.П., 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА…….. 4

1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ…….. 8
2. РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ…… 15
3. МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СИСТЕМУ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ…….. 24
4. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СУБ’ЄКТІВ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ…….. 29
5. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ…….. 35

ПІСЛЯМОВА…… 49

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….. 51

ДОДАТКИ…… 56

ПЕРЕДМОВА

Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні характеризується посиленням уваги до питань забезпечення якості освітньої діяльності та формування ефективних систем внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності, що відповідають національним і європейським стандартам [7; 14].

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», кожен заклад вищої освіти несе відповідальність за створення та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості, яка охоплює всі етапи освітнього процесу та ґрунтується на принципах прозорості, системності, академічної доброчесності й постійного вдосконалення [7].

В умовах цифрової трансформації суспільства саме цифрові інструменти стають одним із ключових ресурсів підвищення ефективності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності, забезпечуючи оперативний моніторинг якості освітньої діяльності, аналітику освітніх даних, оптимізацію управлінських рішень і налагодження зворотного зв’язку зі стейкголдерами [15; 24].

Гармонізація національної системи забезпечення якості з Європейським простором вищої освіти, зокрема впровадження стандартів і рекомендацій ESG-2015, актуалізує потребу у використанні цифрових рішень як інструменту інституційного розвитку та підвищення довіри до результатів освітньої діяльності [14].

Особливої актуальності цифровізація системи внутрішнього забезпечення якості набуває в умовах воєнного (післявоєнного) періоду, коли заклади освіти функціонують у ситуації підвищених ризиків, нестабільності та

обмежених ресурсів. Війна суттєво трансформувала організацію освітнього процесу, спричинивши масове впровадження дистанційних і змішаних форматів навчання, що, своєю чергою, потребує нових підходів до контролю, оцінювання та забезпечення якості освітньої діяльності [26]. У цьому контексті цифрові інструменти виконують не лише технологічну, а й стратегічну функцію, сприяючи збереженню безперервності освіти, підтримці управлінських процесів і відновленню інституційної спроможності закладів вищої освіти.

Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, перебуваючи в процесі становлення та розвитку власної системи внутрішнього забезпечення якості освіти та освітньої діяльності, послідовно інтегрує цифрові рішення у внутрішні процедури управління, моніторингу та оцінювання якості. Такий підхід дає змогу перейти від фрагментарного контролю до системного управління якістю, заснованого на аналізі даних, прозорості процедур і залученні всіх учасників освітнього процесу.

Важливу роль у функціонуванні системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності відіграють методисти / фахівці закладу вищої освіти, які здійснюють методичний, організаційний, координаційний та інформаційно-аналітичний супровід внутрішніх процедур забезпечення якості освітньої діяльності здобувачів вищої та післядипломної освіти. Вони виступають координаторами і модераторами процесів взаємодії між адміністрацією, кафедрами, викладачами та стейкголдерами, забезпечуючи інтеграцію цифрових інструментів у практику внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Цифровізація створює додаткові можливості для оптимізації документообігу, підвищення об’єктивності

моніторингових процедур, аналітики результатів освітньої діяльності та ефективної комунікації між усіма учасниками освітнього середовища [9].

Метою методичних рекомендацій є розроблення методологічної та практичної бази для цифрової трансформації процесів внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, а також обґрунтування доцільності та шляхів використання цифрових інструментів для моніторингу, планування, оцінювання й комунікації в межах системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності закладів вищої освіти.

Методичні рекомендації призначені для керівників та методистів / фахівців підрозділів забезпечення якості закладів вищої освіти, гарантів освітніх програм, науково-педагогічних працівників, а також інших фахівців, які здійснюють методичний та інформаційно-аналітичний супровід освітньої діяльності.

У методичних рекомендаціях автори зробили спробу обґрунтувати роль цифрових інструментів у розвитку та вдосконаленні системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, окреслити основні напрями цифровізації процедур забезпечення якості освітньої діяльності та досвід використання цифрових інструментів і цифрових рішень, надати практичні рекомендації методистам / фахівцям щодо цифрової трансформації методичної та організаційної роботи у закладі вищої освіти.

Тлумачення основних понять і термінів, використаних у методичних рекомендаціях, подано у глосарії (додаток 1), сформованому відповідно до чинних нормативно-правових актів, стандартів ESG-2015 та рекомендацій Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – НАЗЯВО).

Упровадження методичних рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, зростання рівня цифрової компетентності учасників освітнього процесу, удосконалення процедур моніторингу та оцінювання якості освітньої діяльності, а також формування єдиного цифрового середовища для підтримки управлінських рішень у сфері забезпечення якості освіти.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

➢ *Нормативно-правові та концептуальні основи системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності*

Діяльність закладу вищої освіти ґрунтується на системі наукових ідей, принципів та концептуальних підходів, спрямованих на забезпечення, контроль і постійне вдосконалення якості освітнього процесу. Теоретичний фундамент системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності формується на основі міжнародних стандартів забезпечення якості та національної нормативно-правової бази. Важливою складовою теоретичних засад системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності є Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015), які визначають внутрішнє забезпечення якості як ключову відповідальність закладів вищої освіти та акцентують увагу на студентоцентрованому навчанні, залученні стейкголдерів, системному моніторингу й використанні доказової бази для ухвалення управлінських рішень [14].

Ключовими нормативними актами, що регламентують функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності в Україні, є Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту», відповідно до яких кожен заклад вищої освіти несе відповідальність за створення та ефективне функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти [7; 8]. Законодавством

визначено, що система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності охоплює всі етапи освітнього процесу та базується на принципах автономії закладу вищої освіти, підзвітності суспільству, академічної доброчесності та безперервного вдосконалення. Оцінювання якості освітньої діяльності та освітніх програм у закладах вищої освіти здійснюється на основі національних нормативно-правових вимог (критеріїв) НАЗЯВО (рисунок 1.1).

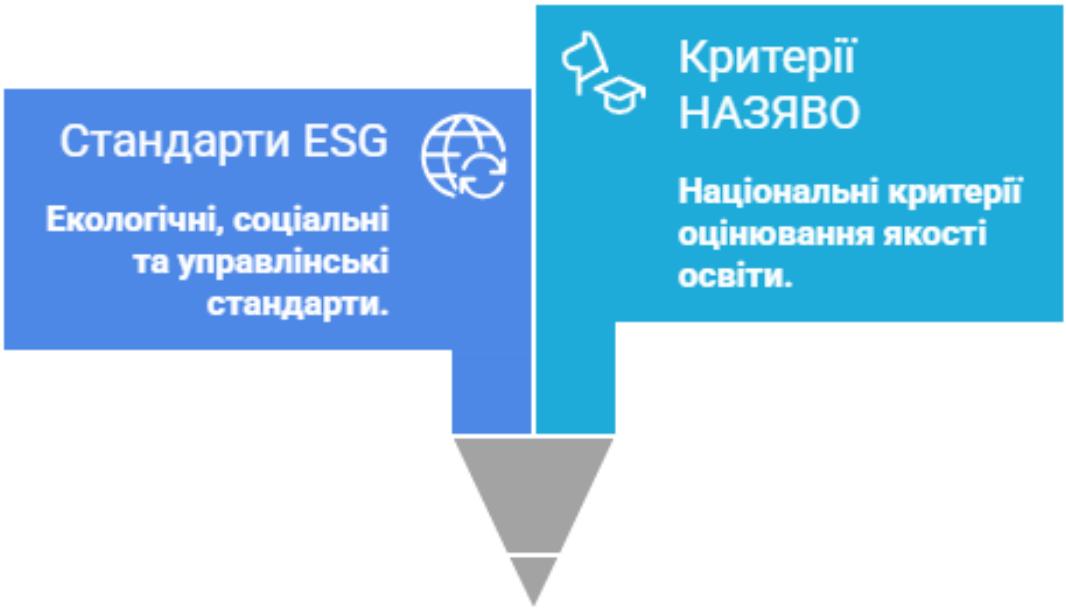

Рисунок 1.1. Нормативна основа якості освіти

У контексті управління якістю освітньої діяльності теоретичним орієнтиром виступають також положення міжнародного стандарту ДСТУ ISO 9001, який розглядає якість як результат ефективного управління процесами, орієнтації на споживача освітніх послуг, лідерства, процесного підходу та постійного вдосконалення [1]. Застосування принципів цього стандарту у сфері вищої освіти сприяє формуванню системного підходу до управління якістю та підвищенню інституційної спроможності закладів вищої освіти.

➢ *Науково-методичні підходи до розуміння якості вищої освіти та освітньої діяльності*

Теоретичне осмислення системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ґрунтується на низці сучасних науково-методичних підходів, які визначають філософію та практику організації освітнього процесу.

Одним із базових підходів є *студентоцентроване навчання*, що передбачає зміщення акценту з викладача на студента - здобувача вищої освіти як активного суб'єкта освітнього процесу. У межах цього підходу студенти отримують реальні можливості впливати на формування освітньої політики закладу, брати участь у перегляді освітніх програм, оцінюванні якості освітньої діяльності та виборі індивідуальної освітньої траєкторії [14; 15]. Основою студентоцентрованого навчання є поєднання автономії та відповідальності здобувачів освіти, що сприяє розвитку їхньої академічної зрілості та мотивації до навчання.

Важливим елементом студентоцентрованої парадигми є індивідуальна освітня траєкторія, яка забезпечує гнучкість освітнього процесу, можливість вибору навчальних дисциплін, темпу й методів навчання відповідно до особистих освітніх потреб, інтересів і професійних цілей здобувачів вищої освіти [7].

Сучасна філософія вищої освіти також ґрунтується на *компетентнісному підході,* орієнтованому на досягнення результатів навчання, які поєднують знання, уміння, навички, цінності та здатність застосовувати їх у професійній діяльності. Компетентнісний підхід є домінуючою парадигмою вищої освіти в Україні, закріпленою на законодавчому рівні та відображеною у стандартах вищої освіти [7; 8]. Реалізація цього підходу сприяє підвищенню

конкурентоспроможності випускників на ринку праці та їхній здатності до безперервного професійного розвитку.

Не менш важливим для забезпечення якості освіти *є партнерський підхід*, що передбачає системну взаємодію закладу вищої освіти з внутрішніми та зовнішніми стейкголдерами – здобувачами освіти, роботодавцями, науково-педагогічними працівниками, органами управління, громадськими організаціями. Така співпраця ґрунтується на принципах рівності, взаємної відповідальності та спільної зацікавленості у підвищенні якості освітніх програм і результатів навчання [9].

➢ *Принципи системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності*

Функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності базується на дотриманні низки фундаментальних принципів, серед яких ключовими є: академічна доброчесність, інституційна автономія, підзвітність суспільству та безперервне вдосконалення, орієнтація на здобувача, доказовість.

Академічна доброчесність розглядається як сукупність етичних принципів і правил поведінки всіх учасників освітнього процесу, що передбачає запобігання академічному плагіату, фальсифікації результатів навчання та досліджень, а також дотримання високих стандартів професійної етики [7; 8].

Інституційна автономія передбачає право та спроможність закладу вищої освіти самостійно визначати політику, процедури та механізми функціонування системи внутрішнього забезпечення якості з урахуванням власної місії та стратегії розвитку. Реалізація цього принципу поєднується з

відповідальністю закладів вищої освіти за результати освітньої діяльності та їх якість [7; 14].

Принцип підзвітності суспільству передбачає відкритість і прозорість діяльності закладу вищої освіти, зокрема щодо цілей, результатів освітніх програм і процедур забезпечення якості. Заклад вищої освіти зобов'язаний надавати достовірну та доступну інформацію для всіх зацікавлених сторін, забезпечуючи суспільну довіру до результатів своєї діяльності [3; 14].

Безперервне вдосконалення означає систематичний аналіз, оцінювання та оновлення освітніх програм, процедур і управлінських рішень на основі зворотного зв'язку та результатів моніторингу якості. Цей принцип забезпечує динамічний розвиток системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності та її адаптацію до змін у суспільстві, науці й освіті [1; 14].

Орієнтація на здобувача вищої освіти передбачає визнання його активним суб'єктом освітнього процесу та врахування освітніх потреб, очікувань і результатів навчання під час формування й реалізації освітніх програм. Реалізація цього принципу забезпечує студентоцентроване навчання та підвищення якості освітнього досвіду [7; 14].

Принцип доказовості полягає в ухваленні управлінських і освітніх рішень на основі достовірних даних, результатів моніторингу, аналізу показників якості та документально підтверджених процедур. Його дотримання забезпечує обґрунтованість, прозорість і відтворюваність процесів внутрішнього забезпечення якості [3; 14].

Теорія системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності трактує *якість* як динамічний процес безперервного вдосконалення, відповідальність за який несе безпосередньо заклад вищої

освіти. У цьому контексті система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності виступає концептуальною основою для створення внутрішніх механізмів управління умовами, процедурами та результатами освітньої діяльності з метою забезпечення відповідності стандартам і формування довіри до результатів освіти (рисунок 1. 2) [14].

Рисунок 1. 2. Структура системи внутрішнього забезпечення якості

➢ *Понятійний апарат системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності*

Станом на сьогодні теорія системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності оперує системою понять, що умовно поділяються на стратегічні, процедурні та управлінські.

До *стратегічних* понять належать: якість вищої освіти, якість освітньої діяльності, культура якості, академічна доброчесність та ін.

До *процедурних* понять належать: освітньо-професійна програма, моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм; студентоцентроване навчання, освітнє середовище, стейкголдери та ін.

До *управлінських* понять відносять: політика забезпечення якості, інформаційні системи управління, лідерство та підзвітність керівництва та ін. Згідно зі статтею 16 Закону України «Про вищу освіту», саме ці елементи формують цілісний механізм внутрішнього забезпечення якості, ефективність якого оцінюється НАЗЯВО під час акредитації освітньо-професійних програм [7].

Щоб зняти ризики різночитань ключових понять та врахувати коректність використання термінології, основні поняття та терміни наведено у глосарії (додаток 1).

Отже, теоретичні засади системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти визначають логіку та інструментарій планомірної, цілеспрямованої діяльності закладу вищої освіти щодо підвищення якості освітніх послуг на основі самооцінювання, доказового управління та безперервного вдосконалення.

2. РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

➢ *Цифрова трансформація як чинник підвищення якості вищої освіти*

Цифровізація є одним із ключових чинників трансформації вищої освіти в Україні, що забезпечує перехід від традиційних організаційних і педагогічних моделей до гнучких, адаптивних та стійких освітніх систем. У сучасних умовах цифрова трансформація розглядається не лише як технологічне оновлення, а як стратегічний інструмент підвищення якості освітньої діяльності, ефективності управління та конкурентоспроможності закладів вищої освіти [8; 14].

Використання цифрових технологій у вищій освіті сприяє реалізації принципів студентоцентрованого навчання через індивідуалізацію та персоналізацію освітнього процесу, розширення доступу до навчальних матеріалів, впровадження дистанційних і змішаних форматів навчання, а також підвищення мобільності здобувачів вищої освіти [15]. Онлайн-курси, цифрові освітні платформи, віртуальні лабораторії та інструменти комп'ютерного моделювання створюють умови для формування сучасних професійних компетентностей і розвитку критичного мислення та дослідницьких навичок.

Особливої ваги цифровізація набуває в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, коли цифрові технології забезпечують безперервність освітнього процесу, можливість дистанційної взаємодії між викладачами та здобувачами освіти, а також синхронізацію навчання для осіб, які перебувають у різних регіонах України або за її межами [26]. Єдині цифрові

освітні платформи та доступ до відкритих освітніх ресурсів нівелюють територіальні обмеження та сприяють збереженню доступності вищої освіти.

Важливим елементом цифрової трансформації є впровадження персоналізованого та адаптивного навчання, яке ґрунтується на використанні цифрових технологій і штучного інтелекту для підлаштування освітнього контенту до індивідуальних потреб, темпу навчання та освітніх цілей кожного здобувача вищої освіти [31]. Розвиток генеративного штучного інтелекту розширює можливості створення індивідуалізованих навчальних матеріалів, автоматизованого оцінювання та підтримки самостійної роботи студентів, що підвищує ефективність освітнього процесу за умови дотримання принципів академічної доброчесності.

➢ *Цифрові інструменти як засіб моніторингу якості, зворотного зв'язку та прийняття управлінських рішень*

У системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності цифрові інструменти відіграють ключову роль як засіб моніторингу, збору та аналізу даних, необхідних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Ефективне внутрішнє забезпечення якості передбачає регулярний збір доказової інформації, аналіз результатів освітньої діяльності та використання отриманих даних для її вдосконалення відповідно до стандартів ESG-2015: політика забезпечення якості (ESG 1.1); розроблення та затвердження освітніх програм (ESG 1.2); студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання (ESG 1.3); прийом, успішність, визнання та сертифікація здобувачів (ESG 1.4); науково-педагогічні працівники (ESG 1.5); освітні ресурси та підтримка здобувачів (ESG 1.6); управління інформацією (ESG 1.7); публічна інформація (ESG 1.8); поточний моніторинг і

періодичний перегляд освітніх програм (ESG 1.9) циклічне зовнішнє забезпечення якості (ESG 1.10) [14].

Цифрові системи управління навчанням (LMS), електронні журнали, платформи онлайн-опитувань і анкетування дозволяють автоматизувати процеси внутрішнього моніторингу якості освітніх програм, результатів навчання та задоволеності здобувачів освіти. Застосування таких інструментів забезпечує оперативність збору фідбеку від внутрішніх і зовнішніх стейкголдерів, підвищує прозорість процедур та сприяє формуванню культури якості в закладі вищої освіти [24].

Останнім часом у сфері управління якістю вищої освіти спостерігається зміщення акценту на використання цифрових даних як основи для прийняття управлінських рішень. Національний план дій із забезпечення якості вищої освіти, розроблений НАЗЯВО, передбачає впровадження цифрових інструментів для аналізу результатів освітньої діяльності, внутрішнього аудиту та самооцінювання закладів вищої освіти [3].

Аналітичні цифрові інструменти (дашборди, системи візуалізації даних, електронні рейтинги) дозволяють керівництву закладу вищої освіти відстежувати динаміку показників якості, виявляти проблемні зони та прогнозувати ризики. Таким чином, цифровізація системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності сприяє переходу від формального контролю до доказового управління якістю, що відповідає сучасним європейським підходам.

З метою забезпечення системного та узгодженого впровадження цифрових інструментів у процесі становлення і розвитку системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності доцільно орієнтуватися на комплексне поєднання практичних інструментів

реалізації внутрішніх процедур та компонентів системи внутрішнього забезпечення якості (рисунок 2. 1).

Рисунок 2. 1. Цифрові інструменти реалізації компонентів системи внутрішнього забезпечення якості

Оцінювання якості освітньої діяльності та якості освітніх програм у закладах вищої освіти здійснюється відповідно до дев'яти критеріїв НАЗЯВО, що охоплюють усі ключові аспекти проєктування, реалізації, моніторингу та публічної відповідальності освітніх програм. Взаємозв'язок між компонентами системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, стандартами ESG-2015, критеріями оцінювання НАЗЯВО та цифровими інструментами їх реалізації подано в таблиці 2. 1. Тлумачення використаних у таблиці 2.1 термінів та понять подано у глосарії (додаток 1).

Рекомендовано використовувати наведену таблицю як орієнтовну модель, адаптуючи її до специфіки закладу вищої освіти, особливостей освітніх програм, рівня цифрової зрілості та наявних ресурсів. Заклад вищої освіти може доповнювати або деталізувати перелік цифрових інструментів з урахуванням власної стратегії цифровізації та потреб стейкголдерів. До прикладу, знайдене свого часу рішення у Комунальному закладі Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти – поєднання LMS (Moodle) (структура, оцінювання, аналітика) та Microsoft Teams (комунікація, синхронна взаємодія, підтримка безперервності).

Використання таблиці дозволить наочно простежити, яким чином конкретні цифрові інструменти сприяють реалізації окремих компонентів системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності та забезпечують відповідність освітньої діяльності європейським стандартам якості. При цьому цифрові рішення розглядаються не як самостійна мета, а як інструмент підтримки студентоцентрованого навчання, академічної доброчесності, прозорості управління та безперервного вдосконалення якості освіти.

Таблиця 2. 1

Відповідність компонентів системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти (СВЗЯВО) та якості освітньої діяльності стандартам ESG-2015 критеріям НАЗЯВО та цифровим інструментам

Компоненти СВЗЯВО та якості освітньої діяльності	**Відповідні стандарти ESG-2015**	**Критерії оцінювання НАЗЯВО**	**Цифрові інструменти реалізації**
1	*2*	*3*	*4*
Політика та процедури забезпечення якості	ESG 1.1. Політика забезпечення якості	Критерій 8. Внутрішня система забезпечення якості	Інституційні інформаційні системи управління; цифрові стратегічні документи; внутрішні портали якості
Розроблення та перегляд освітніх програм	ESG 1.2. Розроблення та затвердження освітніх програм	Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми	Системи електронного документообігу; онлайн-платформи обговорення ОПП; цифрові інструменти збору зворотного зв’язку стейкголдерів
Студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання	ESG 1.3 Студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання	Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	LMS (Moodle, Canvas, Blackboard, Open edX); адаптивні навчальні платформи (Microsoft Teams, Classroom, Zoom (у поєднанні з іншими системами); електронні портфоліо; системи онлайн-оцінювання
Індивідуальні освітні траєкторії	ESG 1.3. Студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання ESG 1.4. Прийом, успішність, визнання та сертифікація здобувачів	Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою	Електронні каталоги вибіркових дисциплін; системи реєстрації індивідуальних навчальних планів

1	*2*	*3*	*4*
Забезпечення академічної доброчесності	ESG 1.5. Науково-педагогічні працівники ESG 1.6. Освітні ресурси та підтримка здобувачів	Критерій 5. Контрольні заходи та академічна доброчесність	Антиплагіатні системи (StrikePlagiarism.com, Unicheck, PlagTracker); інституційні репозитарії; інструменти контролю
Професійний розвиток науково-педагогічних працівників	ESG 1.5 Науково-педагогічні працівники	Критерій 6. Людські ресурси	Платформи підвищення кваліфікації; цифрові сертифікати та портфоліо
Освітнє середовище та ресурси	ESG 1.6 Освітні ресурси та підтримка здобувачів	Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	Віртуальні бібліотеки; онлайн-сервіси підтримки; хмарні сервіси
Інформаційне забезпечення та аналітика	ESG 1.7 Управління інформацією	Критерій 8. Внутрішня система забезпечення якості освітньої програми	Аналітичні панелі; BI-системи; автоматизовані звіти
Публічна інформація та прозорість	ESG 1.8 Публічна інформація	Критерій 9. Прозорість та публічність	Офіційні вебсайти закладів вищої освіти; відкриті реєстри; онлайн-звіти
Моніторинг і періодичний перегляд ОПП	ESG 1.9. Поточний моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм	Критерій 8. Внутрішня система забезпечення якості освітньої програми	Цифрові системи самооцінювання; онлайн-опитування; електронні звіти
Зовнішнє забезпечення якості та акредитація	ESG 1.10 Циклічне зовнішнє забезпечення якості	Усі критерії НАЗЯВО	Електронні акредитаційні справи; цифрові докази якості
Стійкість і безперервність освітнього процесу	ESG 1.6. Освітні ресурси та підтримка здобувачів ESG 1.9. Поточний моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм	Критерії 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси Критерій 8. Внутрішня система забезпечення якості освітньої програми	Дистанційні платформи; хмарні освітні середовища; асинхронні курси

Запропонована матриця має методичний характер і може використовуватися закладами вищої освіти для:

– планування та поетапного впровадження цифрових інструментів у систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти а якості освітньої діяльності;

– узгодження внутрішніх політик і процедур із вимогами ESG-2015 та критеріями акредитації НАЗЯВО;

– самооцінювання ефективності внутрішньої системи забезпечення якості;

– підготовки до акредитації освітньо-професійних програм;

– формування доказової бази щодо функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності.

➢ *Ризики та обмеження цифровізації системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти*

Попри значний потенціал цифровізації, її впровадження у систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності супроводжується низкою ризиків і обмежень, які потребують системного врахування. Одним із ключових викликів є цифровий розрив, що проявляється в нерівному доступі різних груп здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників та методистів / фахівців закладів вищої освіти до цифрових технологій, обладнання та швидкісного інтернету [37].

В умовах воєнного стану цифровий розрив може посилюватися через руйнування інфраструктури, міграційні процеси та соціально-економічні обмеження. Це створює ризики нерівності в доступі до освітніх послуг і негативно впливає на якість освітньої діяльності. Для подолання зазначених проблем в Україні реалізуються державні програми з розвитку цифрових

навичок і забезпечення доступу до цифрових ресурсів, зокрема платформа «Дія: Цифрова освіта» [4].

Іншим суттєвим обмеженням є недостатній рівень цифрових компетентностей науково-педагогічних працівників і методистів / фахівців, залучених до функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності. Якість освітньої діяльності безпосередньо залежить від здатності персоналу ефективно використовувати цифрові інструменти, дотримуючись при цьому вимог академічної доброчесності, інформаційної безпеки та захисту персональних даних [38].

Окрему групу ризиків становлять питання кібербезпеки та етики використання цифрових технологій, зокрема штучного інтелекту, у процесах оцінювання та моніторингу якості. Неврегульоване або некритичне використання цифрових рішень може призводити до формалізації процедур системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності та втрати довіри до результатів оцінювання.

У зв’язку з цим впровадження цифровізації у систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності потребує комплексного та збалансованого підходу, що поєднує технологічні інновації з розвитком цифрової культури, нормативного регулювання та принципів стійкості освіти. Впровадження європейських підходів до освітньої стійкості (Educational Resilience) визначається як стратегічний напрям забезпечення безперервності та якості освіти в кризових умовах [35].

3.МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СИСТЕМУ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В епоху стрімкої інформатизації суспільства та активної цифрової трансформації, що охоплює систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності, посилення вимог до акредитації освітньо-професійних програм, зростання ролі внутрішнього моніторингу та прозорості управлінських рішень цифрові інструменти стають необхідним ресурсом ефективної освітньої діяльності.

- *Методологічні підходи до впровадження цифрових інструментів у систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти* та якості освітньої діяльності

Упровадження цифрових інструментів у систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності та освітню діяльність ґрунтується на методологічних підходах, а саме, поєднанні системного, процесуального, студентоцентрованого та компетентнісного підходів, посилених концепцією цифрової трансформації освіти.

Системний підхід передбачає розгляд цифрових інструментів не як ізольованих технічних рішень, а як взаємопов’язаних елементів єдиного механізму управління якістю освітньої діяльності. У цьому контексті система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності розглядається як відкрита система, що функціонує у взаємодії з внутрішніми та зовнішніми стейкголдерами, а цифрові платформи забезпечують циркуляцію інформації, зворотний зв’язок та прозорість процедур [14].

Процесуальний підхід, закріплений у стандарті ISO 9001:2015, орієнтує на цифрову підтримку всіх етапів освітньої діяльності, дозволяє формалізувати та автоматизувати ключові процеси забезпечення якості: планування, реалізацію, моніторинг, оцінювання та вдосконалення освітньо-професійних програм [39]. Цифрові інструменти в цьому випадку виступають засобом документування процесів і прийняття управлінських рішень на основі даних.

Студентоцентроване навчання, як базовий принцип ESG-2015, зумовлює використання цифрових інструментів для залучення здобувачів вищої освіти до оцінювання якості освітньої діяльності, формування індивідуальних освітніх траєкторій та забезпечення академічної мобільності [14].

Таким чином, методологія впровадження цифрових інструментів у систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності базується на ідеї якості як динамічного процесу безперервного вдосконалення, відповідальність за який несе сам заклад вищої освіти [7].

Компетентнісний підхід спрямований на формування цифрової компетентності методистів / фахівців, як умови ефективного використання технологій.

➢ *Цифрові інструменти як елемент внутрішніх процедур забезпечення якості*

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про вищу освіту», внутрішня система забезпечення якості передбачає наявність процедур моніторингу, періодичного перегляду освітньо-професійних програм, оцінювання здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників [7]. Цифрові інструменти забезпечують технологічну реалізацію цих процедур. Цифрові

інструменти у системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності виконують такі функції:

- підтримка моніторингу якості освітньої діяльності (LMS, електронні журнали, системи тестування);
- збір і аналіз фідбеку стейкголдерів (онлайн-анкетування, опитування випускників і роботодавців);
- забезпечення академічної доброчесності (антиплагіатні системи, цифрові репозитарії);
- документування результатів освітньої діяльності для внутрішньої самооцінки та зовнішньої акредитації [4; 6].

Ці інструменти формують цифрове освітнє середовище, яке є складовою якості освітньої діяльності та відповідає вимогам інклюзивності, безпеки та доступності, визначеним у ESG-2015.

➢ *Цифрова аналітика та управління якістю*

Методологічно важливим аспектом цифровізації системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності є перехід до управління якістю на основі доказів. Аналітичні модулі інформаційних систем управління сприяють узгодженому аналізу кількісних і якісних даних щодо: результатів навчання; успішності здобувачів вищої освіти; задоволеності освітніми послугами; ефективності освітньо-професійних програм [34].

Цифрові дашборди та звітні панелі забезпечують керівництво закладу вищої освіти релевантною інформацією для стратегічного планування, що узгоджується з управлінськими поняттями системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності. НАЗЯВО у 2024-2026 роках акцентує увагу на використанні цифрових доказів якості під

час акредитації освітніх програм, що підвищує об'єктивність оцінювання та довіру до результатів освітньої діяльності [9].

➢ *Цифрові інструменти як механізм реалізації студентоцентрованого підходу*

Цифровізація системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності розглядається як інструмент реалізації студентоцентрованого навчання. Онлайн-платформи, електронні портфоліо, адаптивні освітні середовища та інструменти генеративного штучного інтелекту забезпечують: участь здобувачів вищої освіти у формуванні освітньої політики; індивідуалізацію навчальних траєкторій; прозорість оцінювання та зворотного зв'язку [28]. Це сприяє формуванню культури якості, у межах якої студенти виступають не об'єктами контролю, а активними суб'єктами системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності.

➢ *Упровадження цифрових інструментів у контексті стійкості та безперервного вдосконалення*

З урахуванням викликів воєнного стану та європейських підходів до освітньої стійкості (EDURES), цифрові інструменти в системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності виконують функцію забезпечення безперервності та адаптивності освітнього процесу [32].

Підхід безперервного вдосконалення методологічно відповідає циклу «плануй – виконуй – перевіряй – удосконалюй», де цифрові технології забезпечують кожен етап: планування якості; реалізацію освітніх програм; перевірку результатів; коригування та вдосконалення.

Таким чином, упровадження цифрових інструментів у систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності є методологічно обґрунтованим процесом. Використання цифрових технологій забезпечує оперативний збір, обробку та аналіз інформації, сприяє стандартизації процедур, підвищенню об'єктивності оцінювання, зменшенню паперового документообігу та формуванню відкритого інформаційного середовища закладу вищої освіти. Цифровізація виступає не самоціллю, а інструментом реалізації політики забезпечення якості, формування культури якості та підвищення довіри до результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти.

4. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СУБ'ЄКТІВ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Очікувані результати сформованості цифрових навичок зазвичай класифікують відповідно до рівнів володіння цифровими інструментами (від базового до професійного) та ключових сфер компетентності. В Україні ці результати базуються на описі цифрових компетентностей для громадян, розробленому на основі Європейської рамки Dig Comp2.2., яка визначає основні сфери та результати. Інформаційна та цифрова грамотність визначає вміння ефективно шукати інформацію, дані та контент у мережі, здатність методиста / фахівця критично оцінювати вірогідність інтернет-джерел та перевіряти інформацію на наявність маніпуляцій, а також, навички організації та збереження цифрового контенту для швидкого доступу.

Відповідно до рекомендацій Європейської комісії, цифрова компетентність охоплює знання, навички, установки та етичні принципи використання цифрових технологій у професійній діяльності [33].

У сфері комунікації та співпраці визначаються вміння використовувати цифрові інструменти для спільної роботи, впевнене користування електронною поштою, месенджерами та відеозв'зком, розуміння цифрового етикету, створення та підтримка професійного іміджу онлайн.

Підготовка електронного контенту визначає базові навички редагування фото, відео або створення графіки, формування та правка текстових документів, таблиць, до того ж, розуміння авторського права й правил використання ліцензійного контенту.

Дуже важливо мати навички у сфері безпеки в цифровому середовищі. Захист пристроїв за допомогою паролів, біометрії та двофакторної автентифікації (поєднання пароля та одноразового коду), захист персональних даних та розуміння політик конфіденційності, усвідомлення впливу цифрових технологій на фізичне і ментальне здоров'я в сучасних умовах стали необхідністю для кожного користувача Інтернету.

Не менш важлива сфера вирішення проблем. Здатність самостійно усувати прості технічні несправності, вміння добирати необхідні цифрові інструменти для виконання конкретних завдань, цифровий саморозвиток слідом за технологічним прогресом.

Визначити рівень цифрової компетентності можна на державній платформі Дія. Освіта, де доступний національний тест на перевірку цифрової грамотності.

- Поняття «цифрова майстерність» у контексті забезпечення якості

У сучасних умовах цифрової трансформації вищої освіти поняття «цифрова майстерність» виходить за межі базової цифрової грамотності та набуває системного значення у функціонуванні системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності. Цифрова майстерність розглядається як інтегральна характеристика здатності суб'єктів системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності ефективно, відповідально та критично використовувати цифрові технології для реалізації процедур забезпечення якості освіти та освітньої діяльності.

У контексті системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності цифрова майстерність є поглибленим рівнем цифрової компетентності, що передбачає:

- усвідомлене застосування цифрових інструментів у моніторингу якості;
- здатність до аналітичної роботи з освітніми даними;
- дотримання принципів академічної доброчесності та кібербезпеки;
- участь у цифрово підтриманих процесах прийняття управлінських рішень.

Таким чином, цифрова майстерність виступає людиноцентричним чинником якості, що поєднує технологічні можливості з культурою якості та відповідальністю суб'єктів освітнього процесу [8].

Суб'єктами системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності у цьому контексті є: здобувачі вищої освіти, науково-педагогічні працівники, адміністративно-управлінський персонал, гаранти освітніх програм та методисти / фахівці підрозділів забезпечення якості.

➢ *Показники та критерії сформованості цифрової майстерності*

Оцінювання результативності формування цифрової майстерності потребує визначення чітких показників та критеріїв, узгоджених із європейськими рамками цифрових компетентностей (DigComp, DigCompEdu) та вимогами ESG-2015 (таблиця 4. 1) [33].

Таблиця 4. 1

Матриця

цифрової майстерності суб'єктів системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності

Компонент цифрової майстерності	Змістовна характеристика	Приклади індикаторів
Інформаційно-аналітична	Здатність працювати з цифровими даними, звітами, результатами моніторингів	Аналіз результатів опитувань, використання дашбордів
Комунікаційна	Ефективна цифрова взаємодія між суб'єктами системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності	Онлайн-обговорення ОПП, фідбек студентів
Педагогічно-цифрова	Інтеграція цифрових інструментів у навчання та оцінювання	LMS, е-портфоліо, онлайн-оцінювання
Управлінсько-цифрова	Прийняття рішень на основі цифрових доказів	Управління на основі доказів
Етично-безпекова	Дотримання академічної доброчесності та кібербезпеки	Використання анти-плагіату, захист даних

На основі цієї матриці виділяють рівні сформованості цифрової майстерності (таблиця 4. 2).

Таблиця 4. 2

Рівні сформованості цифрової майстерності

Рівень	Характеристика
Базовий	Використання цифрових інструментів за інструкціями
Достатній	Самостійне застосування цифрових інструментів у професійній діяльності
Просунутий	Аналітичне використання цифрових даних для покращення якості
Майстерний	Стратегічне управління якістю на основі цифрових доказів

Запропоновані показники можуть використовуватися для внутрішнього моніторингу, самооцінювання та планування професійного розвитку персоналу закладу вищої освіти [40].

➢ *Вплив цифрової майстерності на ефективність процедур системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності*

Рівень цифрової майстерності суб'єктів системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності безпосередньо впливає на ефективність реалізації внутрішніх процедур забезпечення якості, зокрема: моніторинг і періодичний перегляд освітньо-професійних програм; оцінювання результатів навчання; забезпечення академічної доброчесності; підготовку до акредитації освітніх програм (таблиця 4. 3) [9].

Таблиця 4. 3

Взаємозв'язок цифрової майстерності та процедур системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти (СВЗЯВО) та якості освітньої діяльності

Процедура СВЯВО та якості освітньої діяльності	**Прояв цифрової майстерності**	**Очікуваний результат**
Моніторинг освітньої програми	Аналітика цифрових опитувань	Актуалізація освітньої програм
Оцінювання студентів	Онлайн-інструменти оцінювання	Прозорість і об'єктивність
Самооцінка закладу вищої освіти	Цифрові звіти та докази	Якісна підготовка до акредитації
Управлінські рішення	Доказовий підхід	Підвищення ефективності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності

Високий рівень цифрової майстерності сприяє підвищенню об'єктивності та прозорості оцінювання, скороченню часу на обробку даних, залученню стейкголдерів до процедур системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності, формуванню культури якості на інституційному рівні тощо.

Таким чином, цифрова майстерність виступає каталізатором результативності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності, забезпечуючи її стійкість, адаптивність та відповідність європейським стандартам якості освіти [32].

Отже, результативність формування цифрової майстерності суб'єктів системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності визначається не лише рівнем володіння цифровими інструментами, а й здатністю інтегрувати їх у процеси забезпечення якості освіти. Цифрова майстерність є ключовою умовою ефективного функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності, формування культури якості та підвищення довіри до результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти.

5. ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

➢ *Типи цифрових інструментів у освітніх середовищах*

У сучасних освітніх середовищах цифрові інструменти класифікуються за функціональними можливостями, які підтримують різні аспекти організації та ефективності навчального процесу, зокрема управління навчанням, комунікацію, оцінювання та візуалізацію навчального матеріалу. Така класифікація ґрунтується на аналізі функціонального призначення інструментів і сприяє розумінню їхнього практичного застосування у закладах вищої освіти (рисунок 5.1) [25].

Рисунок 5.1. Найпопулярніші цифрові інструменти в освіті

Системи керування навчанням організовують матеріал, комунікацію та завдання в одному місці: Moodle, Canvas, Google Classroom.

Інструменти для колективної роботи допомагають налагодити співпрацю учнів і вчителів, а також взаємодію між ними: Microsoft Teams, Google Workspace, Slack.

Інструменти оцінювання автоматизують цей процес шляхом виконання учнями інтерактивних завдань: Kahoot!, Quizizz, Edpuzzle.

Системи передавання інформації доносять навчальний матеріал у зручному форматі: YouTube (відео), SoundCloud (аудіо), Google Docs (текст), Dropbox (всі згадані формати).

Інструменти віртуальної / доповненої реальності більш вимогливі в технологічному сенсі. Проте вони надають унікальні можливості перенестися в іншу історичну епоху або точку світу, не виходячи з дому. Merge Cube (доповнена реальність) дає змогу «перенести» віртуальні об'єкти у тривимірний простір і роздивитися з усіх боків, а Google Expeditions (віртуальна реальність) – відвідати події минулого або інші країни [25].

Цифровізація процесів внутрішнього забезпечення якості вищої освіти є необхідною умовою підвищення прозорості, системності та доказовості управлінських рішень у закладах вищої освіти. Застосування цифрових інструментів у межах системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності забезпечує оперативний моніторинг якості освітніх програм, системний збір і аналіз зворотного зв'язку від стейкголдерів, ефективне документування процедур та підвищує загальний рівень управлінської культури закладу вищої освіти, що відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту» та стандартам ESG–2015 [7; 14].

Практичні інструменти цифровізації охоплюють широкий спектр програмного забезпечення та технологій і використовуються для організації освітнього процесу. Цифрові рішення охоплюють освітні платформи, інструменти для інтерактивної взаємодії, системи управління навчанням, ресурси для створення контенту та інструменти для перевірки грамотності. Вони допомагають цифровізувати документообіг, організувати дистанційне навчання та розвивати критичне мислення й цифрові навички всіх учасників освітньої діяльності.

Цифрові інструменти, необхідні для діяльності методистів / фахівців підрозділів забезпечення якості, можна об'єднати в групи за напрямами діяльності (таблиця 5. 1; рисунок 5. 2).

Таблиця 5. 1

Практичні інструменти та приклади цифрових рішень

№ з/п	Напрям діяльності	Сервіси/ цифрові інструменти	Мета використання	Можливості застосування
1	*2*	*3*	*4*	*5*
1	**Планування роботи кафедр**	Google Workspace (Docs, Sheets, Drive), Microsoft Planner, Microsoft 365, Trello, Notion	Координація, розподіл завдань, контроль виконання	Створення планів роботи, графіків атестацій, таблиць моніторингу, внутрішніх звітів
2	**Організація комунікації**	Zoom, Google Meet, Google Drive MS Teams, Slack	Спільна робота чи освітня діяльність	Забезпечення дистанційної взаємодії, проведення онлайн-занять, засідань та нарад у віддаленому форматі, консультацій, супервізій
3	**Створення освітнього контенту**	Canva, Genially, PowerPoint	Забезпечення ефективного, доступного та персоналізованого навчання	Використання для створення презентацій, інфографіки, інтерактивних матеріалів

1	*2*	*3*	*4*	*5*
4	**Системи управління навчанням**	Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Canvas	Формування цифрових індивідуальних траєкторій навчання	Збір та оцінювання робіт; завантаження навчальних матеріалів; ведення електронних журналів, моніторинг відвідуваності; формування електронних звітів
5	**Електронний документообіг**	Google Drive, OneDrive, SharePoint	Автоматизація процесів, прискорення роботи та підвищення контролю через переведення документообігу в цифровий формат	Централізоване зберігання та спільне редагування документів; автоматичне оновлення редакцій; обмін файлами; швидке створення, погодження та зберігання документів, мінімізація втрат та підвищення прозорості і безпеки
6	**Налагодження зворотного зв'язку**	Google Forms, Microsoft Forms, Survey Monkey, Moodle Quiz, Kahoot!, Quizlet	Оперативне реагування на потреби учасників освітнього процесу, для кращого розуміння досягнення освітніх цілей, персоналізації та підтримки зв'язку	Регулярні опитування слухачів; анкетування викладачів; оцінювання якості освітньо-професійних програм; збір пропозицій щодо покращення освітнього середовища
7	**Моніторинг якості освіти, інструменти для аналітики та візуалізації даних**	Google Forms, Microsoft Forms, Survey Monkey Google Data Studio, DataWrapper, Power BI, Excel з функціями аналітики	Опитування стейкголдерів освітньо-професійних програм, аналітика, візуалізація інформації; прийняття рішень на основі точних цифрових даних	Розробка онлайн-анкет, формування аналітичних звітів за результатами опитування, побудова дашбордів (графіки, діаграми, віджети), створення інтерактивних панелей, аналітичних таблиць

1	*2*	*3*	*4*	*5*
8	**Само-оцінювання освітньо-професійних програм**	Google Forms, Airtable, Notion	Підвищення об'єктивності, ефективності та прозорості самооцінювання і систематизація доказів якості освіти за ОПП	Заповнення відомостей самооцінювання під час акредитації освітньо-професійних програм
9	**Оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників**	Excel, Power BI, Google Sheets	Автоматизація розрахунку рейтингу	Рейтинг НПП, кафедр; створення дашбордів
10	**Створення електронних кабінетів слухачів курсів**	Iversity, Miro**,** Padlet	Модернізація освітнього процесу та забезпечення прозорого, зручного доступу до навчання	Реєстрація на курси; перегляд навчальних матеріалів; отримання сертифікатів; подача заяв та звернень онлайн
11	**Створення системи електронних звернень**	ВЧАСНО.ЕДО, Signy, WhiteDoc**,** ServiceNow**,** NovaTalks, Zadarma, CloudTalk	Цифрова трансформація взаємодії між здобувачами освіти і адміністрацією для забезпечення прозорості, ефективності та доступності інформації	Отримання звернень в структурованому форматі, розподіл їх за категоріями; контроль термінів виконання відповідей
12	**Організація підвищення кваліфікації**	Moodle, Prometheus, Coursera, EdEra	Розвиток цифрових компетентностей НПП для ефективного використання ІКТ, створення якісного цифрового контенту та сучасних освітніх ресурсів	Організація електронних курсів підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників

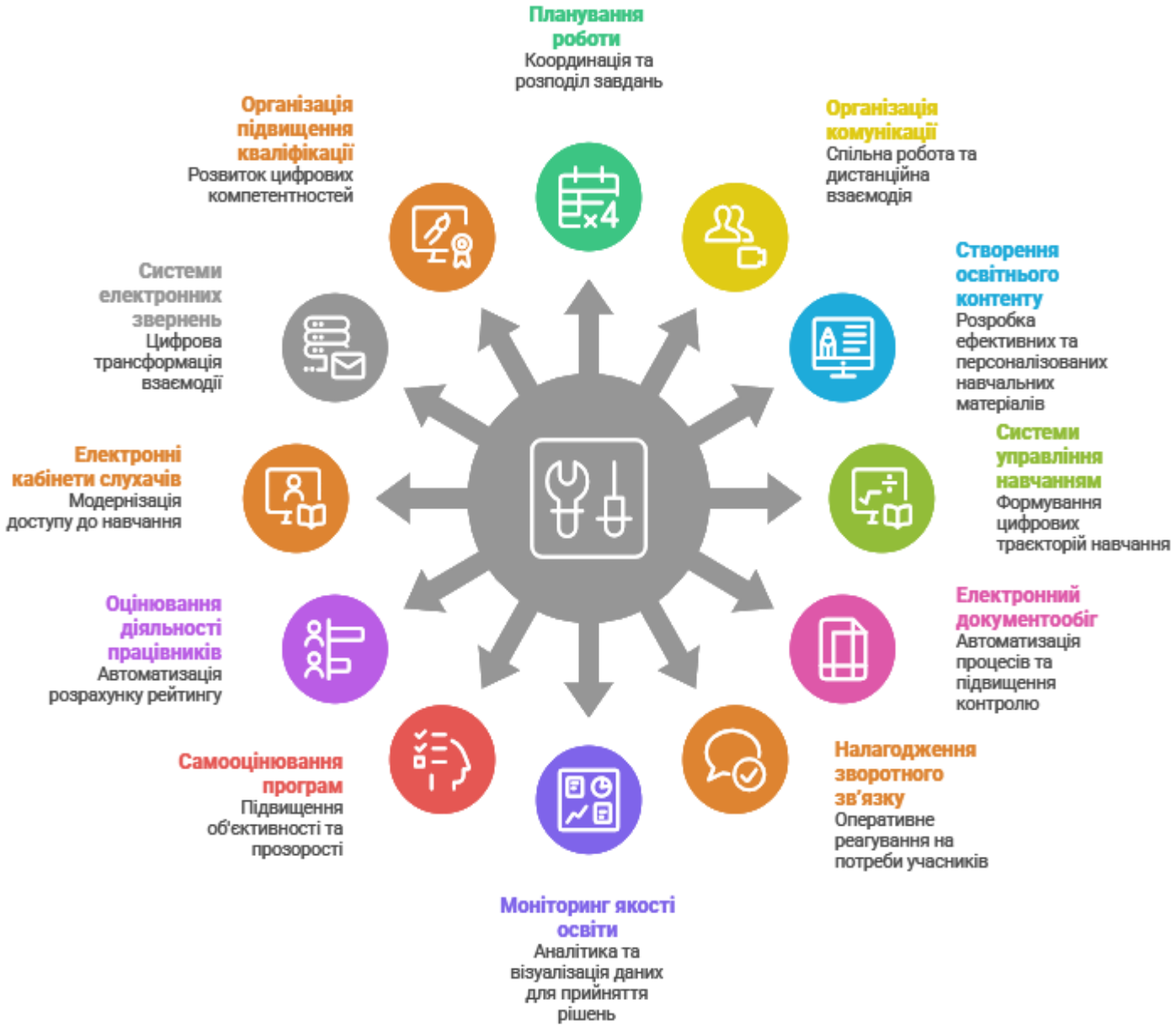

Рисунок 5. 2. Використання цифрових інструментів за напрямами діяльності методистів / фахівців підрозділів забезпечення якості

➢ *Цифрові інструменти моніторингу якості освітніх програм*

Моніторинг якості освітніх програм є ключовим елементом системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності та передбачає регулярний аналіз відповідності змісту, результатів навчання, методів викладання й оцінювання встановленим стандартам і потребам стейкголдерів [14]. Доцільним є використання таких цифрових інструментів:

– *інституційні платформи управління освітніми програмами* (LMS: Moodle, Canvas, Google Classroom), які дозволяють відстежувати навчальну активність здобувачів, результати оцінювання та динаміку досягнення програмних результатів навчання.

У практиці закладів вищої освіти поряд із класичними системами управління навчанням (LMS) використовуються LMS-орієнтовані цифрові платформи, які забезпечують організацію освітньої взаємодії та підтримку навчального процесу. Зокрема, платформа Microsoft Teams виконує низку функцій системи управління навчанням і може використовуватися як складова цифрового освітнього середовища закладу вищої освіти.

– *електронні аналітичні панелі (dashboards)*, створені на основі Google Data Studio, Power BI або аналогічних сервісів, що забезпечують візуалізацію ключових індикаторів якості;

– *електронні реєстри та бази даних освітніх програм*, інтегровані з ЄДЕБО, які дозволяють автоматизувати оновлення інформації та уникнути дублювання даних.

Практика показує, що регулярне використання цифрових інструментів моніторингу сприяє переходу від формального звітування до аналітично

обґрунтованого вдосконалення освітніх програм, що відповідає принципу безперервного поліпшення якості [2; 10].

➢ *Інструменти налагодження зворотного зв'язку*

Систематичний зворотний зв'язок від здобувачів освіти, випускників, науково-педагогічних працівників та роботодавців є обов'язковою складовою системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності відповідно до ESG-2015 [14]. Для збору та аналізу зворотного зв'язку рекомендовано використовувати:

– *онлайн-анкетування* (Google Forms, Microsoft Forms, ні), яке забезпечує анонімність, швидкість збору даних і можливість автоматизованої обробки результатів;
– *цифрові інструменти опитування в LMS*, інтегровані безпосередньо у навчальний процес;
– *аналітичні модулі для обробки результатів опитувань*, що дозволяють здійснювати порівняльний аналіз у динаміці.

Особливу увагу слід приділяти документуванню результатів зворотного зв'язку та прийнятих управлінських рішень. Це забезпечує прозорість процедур, підвищує рівень довіри з боку стейкголдерів і відповідає вимогам доказовості під час акредитаційних процедур [26].

➢ *Цифрові рішення для документування процедур*

Ефективне функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності неможливе без системного документування процедур, результатів моніторингів та управлінських рішень. Використання цифрових рішень дозволяє оптимізувати ці процеси та зменшити адміністративне навантаження. До рекомендованих цифрових рішень належать:

- *хмарні сховища та системи спільної роботи* (Google Workspace, Microsoft 365), що забезпечують контроль версій, доступність і збереження документів;
- *електронні документообіги* (внутрішні або комерційні системи), які дозволяють фіксувати рішення органів управління якістю;
- *цифрові архіви* процедур системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності, структуровані відповідно до критеріїв НАЗЯВО.

Застосування таких інструментів сприяє формуванню інституційної пам'яті закладу вищої освіти та забезпечує готовність до зовнішніх оцінювань якості [26].

➢ *Модель поєднання LMS та платформи Microsoft Teams*

У сучасній практиці закладів вищої освіти цифрове забезпечення освітнього процесу дедалі частіше ґрунтується на поєднанні класичних систем управління навчанням (LMS) та LMS-орієнтованих цифрових платформ, зокрема Microsoft Teams. Така модель дозволяє забезпечити комплексну реалізацію процедур системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти з урахуванням вимог стандартів ESG-2015 та критеріїв оцінювання НАЗЯВО. У межах моделі «LMS + Microsoft Teams» кожен цифровий інструмент виконує чітко окреслені функції.

Система управління навчанням (LMS) використовується як базове середовище для структуризації освітніх компонентів і навчальних матеріалів; організації поточного та підсумкового оцінювання; фіксації результатів навчання та освітньої активності здобувачів; накопичення цифрових доказів якості освітньої діяльності; формування аналітичних даних для внутрішнього моніторингу та самооцінювання освітніх програм.

Платформа Microsoft Teams у цій моделі виконує роль LMS-орієнтованого цифрового середовища, що забезпечує синхронну та асинхронну комунікацію між учасниками освітнього процесу; проведення онлайн-занять, консультацій і робочих зустрічей; організацію командної та проєктної роботи; оперативний зворотний зв'язок між викладачами та здобувачами освіти; підтримку безперервності освітнього процесу в умовах надзвичайних ситуацій. Поєднання LMS та Microsoft Teams дозволяє:

- реалізувати принципи студентоцентрованого навчання (ESG 1.3);
- забезпечити доступність освітніх ресурсів і підтримку здобувачів освіти (ESG 1.6);
- підвищити ефективність процедур навчання і викладання за освітніми програмами (критерій 4 НАЗЯВО);
- зміцнити цифрове освітнє середовище закладу вищої освіти (Критерій 7 НАЗЯВО);
- підвищити доказовість і системність внутрішнього моніторингу якості освіти (критерій 8 НАЗЯВО).

Використання Microsoft Teams у поєднанні з LMS не замінює систему управління навчанням, а доповнює її, розширюючи комунікаційні та організаційні можливості цифрового освітнього середовища.

Для ефективної реалізації моделі «LMS + Microsoft Teams», забезпечення інтеграції обох інструментів у єдину цифрову екосистему закладу вищої освіти доцільно закріпити функціональний розподіл цифрових інструментів у внутрішніх нормативних документах закладу вищої освіти та використовувати LMS як основне середовище фіксації результатів навчання та оцінювання, а Microsoft Teams як платформу для взаємодії, командної роботи та синхронного навчання.

➢ *Алгоритм впровадження цифрових інструментів у діяльність закладів вищої освіти*

Алгоритм впровадження цифрових інструментів у діяльність закладів вищої освіти базується на цифровій трансформації управлінських процесів та використанні даних у реальному часі. Це дозволяє системі бути динамічною та надавати користувачам актуальний стан речей, а не застарілу інформацію. Процес збору, обробки та аналізу інформації відбувається миттєво, щойно вона виникає.

Для забезпечення ефективності цифровізації системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності доцільно дотримуватися поетапного алгоритму впровадження цифрових інструментів:

1. Аналіз потреб, готовності закладів вищої освіти (кадрові, технічні, нормативні умови).
2. Визначення цілей, можливостей, сфер діяльності, які потребують цифровізації та очікуваних результатів.
3. Відбір цифрових інструментів, що відповідають інституційним можливостям і нормативним вимогам, розробка цифрових шаблонів.
4. Підготовка персоналу шляхом підвищення цифрової компетентності.
5. Пілотне впровадження та корекція інструментів.
6. Узагальнення досвіду, масштабування та регулярна оцінка ефективності використання цифрових рішень.

Цей алгоритм дозволяє перейти від епізодичного контролю до безперервного моніторингу якості на основі даних (таблиця 5. 2).

Дотримання зазначеного алгоритму дозволяє уникнути фрагментарності впровадження цифрових інновацій та забезпечує їх інтеграцію у систему управління якістю ЗВО [9; 26].

Таблиця 5. 2

Алгоритм розгортання цифрових рішень

Фази розгортання	Складники впровадження
Діагностика та планування	Оцінювання рівня цифрової грамотності персоналу; визначення політики та стратегії цифровізації якості освіти, що відповідає державним стандартам
Інфраструктурна підготовка	Забезпечення сучасних цифрових робочих місць та доступу до високошвидкісного інтернету; вибір платформ для автоматизації процесів
Впровадження інструментів збору та аналізу даних	Розгортання систем для моніторингу результатів навчання та якості викладання освітніх компонентів; автоматизація процесів самооцінювання через цифрові опитувальники та електронні форми
Навчання та розвиток персоналу	Проведення практичних семінарів з цифрової трансформації якості; підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників і методистів / фахівців щодо використання ІКТ у системі моніторингу
Циклічне оцінювання та корекція	Систематичне використання цифрових звітів для оцінювання освітніх трендів у закладі вищої освіти; прийняття управлінських рішень на основі об'єктивних, верифікованих даних

➢ *Підготовка персоналу шляхом підвищення цифрової компетентності та набуття практичних навичок*

Доцільно використати поетапну модель формування практичних навичок роботи з цифровими інструментами.

І етап – діагностичний. Визначається рівень цифрової компетентності методистів / фахівців, аналіз потреб у навчанні, формування груп за рівнями підготовки.

ІІ етап – навчально-практичний. Проводяться цільові тренінги, проходить освоєння базових інструментів (онлайн-форми, хмарні сервіси, електронні реєстри), виконання практичних завдань у межах системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності.

ІІІ етап – інтеграційний. Передбачає застосування цифрових інструментів у щоденній роботі, участь у внутрішніх процедурах системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності, розроблення власних цифрових продуктів.

IV етап – рефлексивно-аналітичний. Складається з оцінювання результатів, обміну досвідом, корекції програм підвищення кваліфікації.

З метою ефективного впровадження цифрових інструментів та формування у методистів / фахівців, залучених до функціонування системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, здатності впевнено, критично та безпечно використовувати цифрові технології для навчання, роботи та повсякденного життя, доцільно зосередитися на таких напрямах:

1. Провести аудит цифрових компетентностей, визначивши рівень цифрової грамотності методистів / фахівців, щоб сформувати індивідуальні траєкторії навчання.

2. Розробити програму розвитку цифрової компетентності методистів / фахівців.

3. Організувати навчання персоналу, визначивши координаторів напрямів роботи для забезпечення методичного супроводу та індивідуального консультування.

4. Спланувати та провести тренінги та практикуми з опанування цифровими інструментами, практичних кейсів задля розвитку навичок роботи з платформами штучного інтелекту.

5. Навчити методистів / фахівців створювати інклюзивний контент (субтитри до відео, альтернативний текст для зображень).

6. Розробити воркшопи «з нуля до результату» та заохочувати методистів / фахівців до створення власного цифрового продукту.

7. Підготувати електронні курси та відео інструкції для самостійного навчання методистів / фахівців із можливістю тестування.

8. Запровадити супервізії та взаємонавчання, обмін кращими практиками, взаємний аналіз виконаних завдань.

9. Провести вебінари з кібергігієни.

10. Впровадити обов'язковий курс із безпеки даних та захисту конфіденційної інформації учасників освітнього процесу.

11. Заохочувати ініціативи з цифровізації процесів якості освіти та освітньої діяльності.

12. Інтегрувати цифрові інструменти і навички їх використання через створення єдиного цифрового середовища закладу вищої освіти.

13. Перейти на електронні форми звітності.

14. Використовувати циклічну модель безперервного вдосконалення цифровізації освітнього середовища, яка допомагає систематично виявляти проблеми, впроваджувати зміни, аналізувати результати та досягати постійного покращення якості та ефективності освітньої діяльності.

ПІСЛЯМОВА

Методичні рекомендації присвячені комплексному осмисленню та практичному впровадженню цифрових інструментів у процесі становлення і розвитку системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності закладів вищої освіти. У роботі поєднано теоретичні, нормативно-правові, організаційно-управлінські та практичні підходи, що забезпечує цілісне бачення цифровізації як системного чинника управління якістю.

У процесі дослідження обґрунтовано, що ефективне функціонування СВЗЯВО в умовах сучасних викликів потребує переходу від формального дотримання вимог до побудови дієвої, відкритої та доказової системи якості, у якій цифрові інструменти виконують роль інфраструктурної та аналітичної основи управлінських рішень. Показано, що цифровізація процедур забезпечення якості сприяє підвищенню прозорості освітньої діяльності, системності моніторингових процесів та залученню основних стейкголдерів до формування культури якості.

Особливу цінність методичних рекомендацій становить узгодження стандартів ESG-2015, критеріїв оцінювання НАЗЯВО та компонентів СВЗЯВО, що дозволяє розглядати цифрові інструменти не як ізольовані технічні рішення, а як інтегровані механізми реалізації політики якості на інституційному рівні. Запропоновані таблиці відповідності, алгоритми впровадження та паспорти цифрових рішень створюють методичне підґрунтя для адаптації рекомендацій до умов конкретного закладу вищої освіти.

Практична значущість роботи полягає у можливості використання матеріалів методичних рекомендацій як основи для розбудови та вдосконалення внутрішніх систем забезпечення якості, організації

внутрішнього моніторингу, підготовки до акредитаційних процедур і підвищення управлінської ефективності в умовах цифрової трансформації освіти. Запропоновані підходи можуть бути адаптовані до різного рівня цифрової зрілості закладів вищої освіти та слугувати орієнтиром для подальшого розвитку системи якості в контексті європейських та національних вимог.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові документи

1. ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. Вимоги. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016.

2. Концепція цифрової трансформації освіти і науки України. Київ : МОН України, 2021. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text (дата звернення: 14.10.2025).

3. Національний план дій із забезпечення якості вищої освіти на 2024–2026 роки. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.: офіц. вебсайт. URL: https://naqa.gov.ua (дата звернення: 14. 10.2025).

4. Платформа «Дія. Цифрова освіта». Міністерство цифрової трансформації України.: офіц. вебсайт. URL: https://osvita.diia.gov.ua(дата звернення: 15.10.2025).

5. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : затв. наказом МОН України від 15.05.2024 № 686. Київ : МОН України, 2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24#Text (дата звернення: 17.11.2025).

6. Постанова КМ України від 28.12.2020 № 1343 «Про затвердження Положення про інформаційну систему управління людськими ресурсами в державних органах». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1343-2020-%D0%BF#Text (дата звернення: 25.10.2025).

7. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 20.10.2025).

8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 (дата звернення: 20.10.2025).

9. Рекомендації щодо розбудови внутрішніх систем забезпечення якості освіти : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти: офіц. вебсайт. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2021/07/Recommendations-UA.pdf (дата звернення: 05.11.2025).

10. Рекомендації НАЗЯВО щодо забезпечення академічної доброчесності: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти: офіц. вебсайт.URL: https://surl.li/ajadta

11. Розпорядження КМУ від 02.08.2024 № 735-р «Деякі питання цифрової трансформації». URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-2024-%D1%80#Text (дата звернення: 05.11.2025).

12. Розпорядження КМУ від 31.12.2024 № 1351-р «Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text (дата звернення: 05.11.2025).

13. Роз'яснення щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми: методичний посібник /А. Бутенко, Г. Денискіна, О. Єременко, О. Книш, І. Сімшаг, О. Требенко. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2024. 127 с. URL: https://surl.li/fgkede (дата звернення: 15.11.2025).

14. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG–2015) / пер. з англ. Київ : ТОВ «ЦС», 2015. 32 с. URL: https://surl.li/bwsizk (дата звернення: 15.11.2025).

Методичні посібники та наукові публікації

15. Биков В. Ю. Цифрова трансформація освіти і науки в Україні. Київ : Педагогічна думка, 2021. 188 с.

16. Биков В. Ю., Пінчук О. П., Іванова С. М., Кільченко А. В. та інші. Цифрові інструменти дистанційного навчання: навч. посіб. Київ : ІЦО НАПН України. 2021.84 с.

17. Буйницька О. П., Смірнова В. А. та ін. Цифрові інструменти моніторингу якості освіти в університеті. Неперервна професійна освіта: теорія і практика, 83(2),2022. С. 64–78.

18. Буряк О. О. та ін. Цифрові інструменти для організації змішаного навчання в шкільній природничо-математичній освіті: науково-методичний посібник. Житомир: ТОВ «Видавничий дім "Бук-Друк"». 2021. 122 с.

19. Вітренко Ю. М. Управління якістю вищої освіти в умовах цифровізації. Київ : НАПН України, 2022. 256 с.

20. Забезпечення якості вищої освіти в Україні : навчально-методичний посібник / А. Бутенко, О. Єременко, О. Книш, А. Сурай, О. Требенко. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2025. 76 с.

21. Калашнікова С. А. Системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти: європейський досвід. Київ: НВЦ «Пріоритети», 2018. 144 с.

22. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні: інноваційні аспекти. Київ: Грамота, 2020. 272 с.

23. Луговий В. І. Забезпечення якості вищої освіти: теорія і практика. Київ: Педагогічна думка, 2019. 256 с.

24. Морзе Н. В., Буйницька О. П. Цифрова трансформація освіти. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022. 198 с.

25. Марчук Н. А. Цифрові інструменти в професійній освіті України: історія виникнення, особливості впровадження та перспективи. *Професійно-прикладні дидактики.* 2024. (2)/ 48–53. URL: https://doi.org/10.37406/2521-6449/2024-2-8 (дата звернення: 15.11.2025).

26. Романчук О. Психологічна стійкість в умовах війни: індивідуальний та національний вимір : вебресурс. URL: https://i-cbt.org.ua/resilience_ukraine/ (дата звернення: 11.11.2025).

27. Сисоєва С. О. Цифрові технології в освіті: методологія та практика. Київ: Міленіум, 2021. 220 с.

28. Сисоєва С. О., Осадча К. П. Цифрові технології в освіті: теорія і практика. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2021. 312 с.

29. Фініков Т.В., Терещук В.І. Розвиток систем внутрішнього забезпечення якості в українських закладах вищої освіти. Аналітичний звіт. Київ: Ваіте, 2020. 58 с.

30. Філософський енциклопедичний словник онлайн. URL : https://9.slovaronline.com/ (дата звернення: 11.11.2025).

31. Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities. Paris : OECD Publishing, 2021.

32. Education in the Digital Age: Resilience and Quality Assurance. Paris : OECD Publishing, 2023.

33. European Commission. DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2022.

34. European Commission. Digital Education Action Plan 2021–2027. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2020.

35. European Commission. Education in Emergencies and Resilience. Brussels, 2023.

36. UNESCO-UNEVOC International Centre for Technical and Vocational Education and Training. TVETipedia Glossary: *Learning Management System (LMS)*. – Bonn : UNESCO-UNEVOC International Centre, 2020. URL: https://unevoc.unesco.org/home/TVETipedia+Glossary/lang=e/show=term/term=Learning+Management+System (дата звернення: 14.11.2025).

37. Global Education Monitoring Report. Paris : UNESCO, 2022.

38. Information security management systems. Requirements. ISO/IEC. 2013.

39. Quality management systems. Requirements. Geneva : ISO, 2015.

40. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu). Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2017.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ГЛОСАРІЙ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ І ТЕРМІНІВ

Автоматизовані системи оцінювання – цифрові системи, що забезпечують стандартизоване, об'єктивне та відтворюване оцінювання результатів навчання з використанням алгоритмів автоматичної обробки даних [32].

Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [7].

Аналітичні панелі (dashboards) – візуальні цифрові інтерфейси, що забезпечують оперативне відображення ключових показників освітньої діяльності та функціонування СВЗЯВО з метою підтримки управлінських рішень [32; 37].

Аналітичні та інформаційні системи управління даними – цифрові системи збору, обробки, аналізу та візуалізації даних про освітню діяльність, результати навчання та ефективність управлінських рішень, що забезпечують прийняття рішень на основі даних (data-driven management) [32; 37].

Антиплагіатні системи – спеціалізовані цифрові сервіси, призначені для виявлення текстових запозичень та перевірки академічних робіт на відповідність принципам академічної доброчесності, шляхом порівняння з наявними електронними базами даних [8; 10].

Асинхронні курси – форма організації освітнього процесу в цифровому середовищі, за якої взаємодія учасників навчання не потребує одночасної присутності в часі, що сприяє гнучкості та безперервності освіти [34; 37].

Безпечне освітнє середовище – сукупність умов у закладі освіти, що унеможливлюють заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливлюють вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин [8].

Внутрішній портал якості – внутрішній цифровий ресурс закладу вищої освіти, призначений для оприлюднення політик, процедур, результатів моніторингу та аналітики функціонування системи внутрішнього забезпечення якості освіти, а також для внутрішньої комунікації зі стейкголдерами [3; 14].

Дистанційні та хмарні освітні середовища – цифрові освітні середовища, побудовані на основі хмарних технологій, які забезпечують доступність, гнучкість та безперервність освітнього процесу незалежно від просторово-часових умов його реалізації [34; 37].

Доказовий підхід – це підхід до ухвалення управлінських, освітніх і методичних рішень, що ґрунтується на системному зборі, аналізі та використанні перевірених даних, результатів оцінювання та об'єктивних індикаторів якості [3; 14].

Електронне портфоліо здобувача вищої освіти – цифровий інструмент систематизованого накопичення, представлення та оцінювання індивідуальних освітніх і професійних досягнень здобувача, що використовується для підтримки індивідуальних освітніх траєкторій і визнання результатів навчання [14; 40].

Електронні журнали успішності – цифрові інструменти фіксації, збереження та аналізу результатів навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, що забезпечують прозорість і відтворюваність процедур оцінювання [3; 14].

Забезпечення якості вищої освіти – сукупність процедур і заходів на інституційному та національному рівнях, спрямованих на гарантування й підвищення якості освітньої діяльності та вищої освіти [14].

Зворотний зв'язок – цілеспрямований обмін інформацією між учасниками освітнього процесу та стейкголдерами щодо якості освітньої діяльності, результатів навчання та умов їх досягнення [14].

*Інституційна інформаційна система управлін*ня – інтегрована сукупність програмно-технічних засобів і організаційних процедур, призначених для підтримки управлінських рішень, координації освітніх, адміністративних та аналітичних процесів закладу вищої освіти, а також забезпечення функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти [15; 19].

Інституційний репозитарій – електронне сховище результатів освітньої та наукової діяльності закладу вищої освіти, що забезпечує відкритий доступ, збереження та поширення академічних матеріалів відповідно до принципів відкритої науки [1; 14].

Інформаційна система управління – автоматизована система збирання, оброблення, зберігання та захисту інформації щодо працівників органів впровадження, що формується (створюється) і використовується в порядку та межах, визначених законодавством, для забезпечення функціонування централізованої бази даних працівників органів впровадження, а також для задоволення потреб щодо автоматизації та цифровізації процесів, пов'язаних із виконанням функцій управління персоналом та нарахування заробітної плати [6].

Культура якості – світоглядна характеристика академічної спільноти закладу вищої освіти[20].

Лідерство – цілеспрямований вплив на людей (підлеглих) для того, щоб об'єднати їхні зусилля заради досягнення мети, яку всі вони вважають бажаною [30].

Моніторинг якості освіти – це система послідовних і систематичних заходів, що здійснюються з метою виявлення та відстеження тенденцій у розвитку якості освіти в країні, на окремих територіях, у закладах освіти (інших суб'єктах освітньої діяльності), встановлення відповідності фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям, а також оцінювання ступеня, напряму і причин відхилень від цілей [8].

Онлайн-тестування – форма цифрового оцінювання результатів навчання, що реалізується з використанням електронних платформ і забезпечує автоматизовану перевірку, збереження та аналіз результатів [14].

Освітня програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою цілей та результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій) [7].

Платформи онлайн-обговорення та зворотного зв'язку – цифрові інструменти для організації комунікації, проведення консультацій, опитувань і збору думок стейкголдерів з метою вдосконалення освітніх програм та процедур забезпечення якості [3; 14].

Платформи професійного розвитку та онлайн-навчання – цифрові освітні платформи, що забезпечують безперервний професійний розвиток науково-педагогічних працівників шляхом онлайн-курсів, програм підвищення кваліфікації, сертифікації та обліку результатів навчання [34; 35].

Політика забезпечення якості освіти – складова стратегічного менеджменту закладу вищої освіти [13].

Політика якості – це перший документ системи управління якістю, що забезпечує основу підходу до якості, містить його базові принципи, декларує зобов'язання керівництва щодо розвитку та підтримки принципів забезпечення якості [9].

Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів [7].

Система внутрішнього забезпечення якості – системи забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти [7].

Система управління навчанням (LMS) – цифрова платформа, що забезпечує організацію, реалізацію та моніторинг освітнього процесу, зокрема розміщення навчальних матеріалів, комунікацію між учасниками освітнього процесу, проведення оцінювання та накопичення даних про результати навчання [37].

Система управління якістю – дії, за допомогою яких організація ідентифікує свої цілі та визначає процеси й ресурси, потрібні для досягнення бажаних результатів [1].

Системи електронного документообігу – цифрові системи управління життєвим циклом документів, що забезпечують створення, погодження, зберігання, архівування та відстеження документів у межах управлінських і освітніх процесів закладу вищої освіти [1; 19].

Стейкголдери – учасники (суб'єкти) у межах закладу, включаючи студентів і персонал, а також зовнішніх стейкголдерів, такі як працедавці та зовнішні партнери закладу [14].

Студентоцентроване навчання – підхід до організації освітнього процесу, що передбачає: заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу [7].

Цифрова компетентність – здатність особи впевнено, критично та відповідально використовувати цифрові технології для навчання, професійної діяльності й участі в суспільному житті [33].

Цифрова майстерність – інтегральна характеристика здатності суб'єктів СВЗЯВО ефективно, відповідально та критично використовувати цифрові технології для реалізації процедур забезпечення якості освіти та освітньої діяльності [33].

Цифрова трансформація освіти – процес системних змін у змісті, формах, методах та управлінні освітою, зумовлений широким упровадженням цифрових технологій [35].

Цифрові інструменти в освіті – програмні, апаратні та інформаційні засоби, що використовуються для організації, підтримки, управління та аналізу освітнього процесу й процедур забезпечення якості [16].

Цифрові рішення для зовнішнього забезпечення якості – сукупність цифрових інструментів, що забезпечують підготовку, супровід і документування процедур зовнішнього оцінювання та акредитації освітніх програм, включно з формуванням електронних доказів якості [3; 14].

Цифрові системи моніторингу та самооцінювання – програмні засоби, призначені для регулярного збору, аналізу та узагальнення інформації про якість освітніх програм і процедур СВЗЯВО з метою їх безперервного вдосконалення [3; 14].

Якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості [7].

Якість освіти – відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг [8].

Якість освітньої діяльності – рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг [8].

BI-системи (Business Intelligence) – цифрові аналітичні системи, призначені для збору, інтеграції, аналізу та інтерпретації даних з різних джерел з метою прийняття управлінських рішень на основі доказів [32].

Microsoft Teams – цифрова платформа для комунікації та організації спільної роботи, яка в освітньому середовищі може виконувати окремі функції системи управління навчанням (LMS).

Додаток 2

ПАСПОРТИ ЦИФРОВИХ РІШЕНЬ
У СИСТЕМІ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У цьому додатку подано приклади цифрових рішень, які можуть використовуватися закладами вищої освіти для реалізації компонентів внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти (СВЗЯВО) відповідно до стандартів ESG-2015 та критеріїв оцінювання НАЗЯВО. Паспорти мають рекомендаційний характер і орієнтовані на функціональне призначення цифрових інструментів. Для уніфікації термінології та коректного використання цифрових інструментів доцільно звертатися до глосарію (Додаток 1).

Паспорт 1. Цифрове рішення «Інституційна інформаційна система управління»

Компонент СВЗЯВО: Політика та процедури забезпечення якості.

Відповідність: ESG 1.1; критерій 8 НАЗЯВО.

Функціональне призначення: Забезпечує підтримку управлінських рішень, реалізацію політики якості та координацію процесів СВЗЯВО на інституційному рівні.

Типові функції: централізоване управління даними; інтеграція підсистем; підтримка управлінської звітності.

Очікуваний результат: Системність, прозорість та керованість внутрішніх процесів забезпечення якості.

Рівень впровадження: Інституційний.

Приклади реалізації: корпоративні інформаційні системи управління ЗВО.

Паспорт 2. Цифрове рішення «Система управління навчанням (LMS)»

Компонент СВЗЯВО: Студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання.

Відповідність: ESG 1.3; Критерій 4.

Функціональне призначення: Організація освітнього процесу, доступ до навчальних матеріалів та фіксація результатів навчання.

Типові функції: розміщення контенту; комунікація; оцінювання; облік активності.

Очікуваний результат: Студентоцентрованість і прозорість навчання.

Рівень впровадження: Програмний.

Приклади реалізації: платформи дистанційного навчання.

Паспорт 3 . Цифрове рішення «Електронне портфоліо здобувача»

Компонент СВЗЯВО: Індивідуальні освітні траєкторії.

Відповідність: ESG 1.3; ESG 1.4; Критерій 4.

Функціональне призначення: Фіксація досягнень і результатів навчання здобувача вищої освіти.

Типові функції: накопичення робіт; самооцінювання; презентація результатів.

Очікуваний результат: Персоналізація навчання та підтримка академічної мобільності.

Рівень впровадження: Індивідуальний / програмний.

Приклади реалізації: електронні портфоліо.

Паспорт 4. Цифрове рішення «Антиплагіатні системи та інституційні репозитарії»

Компонент СВЗЯВО: Забезпечення академічної доброчесності.

Відповідність: ESG 1.5; ESG 1.6; Критерій 5.

Функціональне призначення: Забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності та відкритого доступу до результатів навчальної і наукової діяльності.

Типові функції: перевірка текстів; збереження робіт; доступ до повних текстів.

Очікуваний результат: Підвищення довіри до результатів навчання та наукової діяльності.

Рівень впровадження: Інституційний.

Приклади реалізації: антиплагіатні сервіси, електронні репозитарії.

Паспорт 5. Цифрове рішення «Внутрішній портал якості»

Компонент СВЗЯВО: Політика та процедури забезпечення якості.

Відповідність: ESG 1.1; ESG 1.8; Критерій 8, Критерій 9.

Функціональне призначення: Забезпечує доступ учасників освітнього процесу до політик, процедур і результатів функціонування СВЗЯВО.

Типові функції: оприлюднення документів; внутрішні комунікації; навігація процедурами якості.

Очікуваний результат: Підвищення прозорості та залученості стейкголдерів.

Рівень впровадження: Інституційний.

Приклади реалізації: внутрішні вебпортали ЗВО.

Паспорт 6. Цифрове рішення «Системи електронного документообігу»

Компонент СВЗЯВО: Розроблення та перегляд освітніх програм.

Відповідність: ESG 1.2; ESG 1.9; Критерій 2, Критерій 8.

Функціональне призначення: Забезпечує формалізацію, погодження та архівування документів освітніх програм і процедур СВЗЯВО.

Типові функції: маршрути погодження; контроль версій; зберігання документів.

Очікуваний результат: Доказовість і відтворюваність процедур забезпечення якості.

Рівень впровадження: Інституційний.

Приклади реалізації: системи електронного документообігу.

Паспорт 7. Цифрове рішення «Платформи професійного розвитку та онлайн-навчання»

Компонент СВЗЯВО: Професійний розвиток науково-педагогічних працівників.

Відповідність: ESG 1.5; Критерій 6.

Функціональне призначення: Підтримка безперервного професійного розвитку персоналу.

Типові функції: онлайн-курси; сертифікація; облік результатів підвищення кваліфікації.

Очікуваний результат: Підвищення якості викладання та управлінської компетентності.

Рівень впровадження: Індивідуальний / інституційний

Приклади реалізації: платформи масових відкритих онлайн-курсів.

Паспорт 8. Цифрове рішення «Платформи онлайн-обговорення та зворотного зв'язку»

Компонент СВЗЯВО: Розроблення та перегляд освітніх програм.

Відповідність: ESG 1.2; ESG 1.3; Критерій 2, Критерій 4.

Функціональне призначення: Забезпечують залучення стейкголдерів до обговорення освітніх програм та збору пропозицій щодо їх удосконалення.

Типові функції: онлайн-опитування; обговорення; аналітика відповідей.

Очікуваний результат: Підвищення якості та релевантності освітніх програм.

Рівень впровадження: Програмний.

Приклади реалізації: платформи онлайн-опитувань і форумів.

Паспорт 9. Цифрове рішення «Аналітичні та інформаційні системи управління даними»

Компонент СВЗЯВО: Інформаційне забезпечення та аналітика.

Відповідність: ESG 1.7; Критерій 8.

Функціональне призначення: Аналіз даних щодо освітньої діяльності та якості освітніх програм.

Типові функції: аналітичні панелі; візуалізація показників; автоматизована звітність.

Очікуваний результат: Підтримка управлінських рішень на основі даних.

Рівень впровадження: Інституційний.

Приклади реалізації: BI-системи та аналітичні платформи.

Паспорт 10. Цифрове рішення «Цифрові системи моніторингу та самооцінювання»

Компонент СВЗЯВО: Моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм.

Відповідність: ESG 1.9; Критерій 8.

Функціональне призначення: Забезпечують регулярний аналіз ефективності освітніх програм і процедур СВЗЯВО.

Типові функції: самооцінювання; опитування; формування звітів.

Очікуваний результат: Безперервне вдосконалення якості освіти.

Рівень впровадження: Програмний / інституційний.

Приклади реалізації: системи внутрішнього моніторингу якості.

Паспорт 11. Цифрове рішення «Цифрові рішення для зовнішнього забезпечення якості»

Компонент СВЗЯВО: Зовнішнє забезпечення якості та акредитація.

Відповідність: ESG 1.10; усі критерії НАЗЯВО.

Функціональне призначення: Підтримка підготовки та супроводу процедур зовнішнього оцінювання й акредитації.

Типові функції: формування електронних справ; збереження доказів; комунікація з експертами.

Очікуваний результат: Прозорість і впорядкованість акредитаційних процедур.

Рівень впровадження: Інституційний.

Приклади реалізації: електронні платформи супроводу акредитації.

Паспорт 12. Цифрове рішення «Дистанційні та хмарні освітні середовища»

Компонент СВЗЯВО: Стійкість і безперервність освітнього процесу.

Відповідність: ESG 1.6; ESG 1.9; Критерії 7, 8 НАЗЯВО.

Функціональне призначення: Забезпечення безперервності освітнього процесу в умовах надзвичайних ситуацій.

Типові функції: дистанційне навчання; збереження даних; асинхронна взаємодія.

Очікуваний результат: Стійкість освітньої діяльності та доступність освіти.

Рівень впровадження: Інституційний / програмний.

Приклади реалізації: хмарні освітні платформи.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Методичне видання

ПАНЧЕНКО Світлана Миколаївна
БОЙКО Віта Валентинівна

УПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Комп'ютерне макетування, верстка: *В.В. Бойко*
Технічний коректор: *В.В. Бойко*

Підписано до друку 29.01.2026
Формат 60х84/16. Гарнітура Cambria.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 4,19.
Ум. фарб.-відб. 4,19. Обл.-вид. арк. 2,3
Тираж 100 пр. Вид. № 8.

Видавець і виготовлювач:
ФОП Цьома С. П. 40002, м. Суми, вул. Роменська, 100.
Тел.: 066-293-34-29.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ДК, № 5050 від 23.02.2016.